

به ناوی خودای به خشندهو میهره بان

به ناوی گه له وه

په رله مانی کوردستان - عیراق

پشت به حوکمی برگی (۱) له ماددهی (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ ی هه موارکراو و له سه ر داوای ژماره ی یاسایی نه ندامانی په رله مان، په رله مانی کوردستان له دانیشتنی ئاسایی ژماره (۲) ی رۆژی ۲۰۲۰/۳/۴ ئه م یاسایی په سه ند کرد:

یاسای ژماره (۳) ی سالی ۲۰۲۰

یاسای ریگریکردن له به قاچاخ بردنی نهوت و گاز و لیده رهینراوه کانیان

له ههریمی کوردستان - عیراق

ماددهی (۱) :-

مه به ست له م زاراوانه ی خواره وه مانا کانی به رامبه ریانه:

یه که م/ ههریم :- ههریمی کوردستان - عیراق.

دووهم/ وه زاره تی سامانه سروشتیه کان :- وه زاره تی سامانه سروشتیه کانی ههریم.

سییه م/ وه زاره تی دارایی و ئابووری :- وه زاره تی دارایی و ئابوری ههریم.

چواره م/ هویه کانی گواستنه وه :- هه موو هویه کانی گواستنه وه ی ووشکانی و ئاوی و ئاسمانی ده گریته وه، که بۆ گواستنه وه ی نهوت و لیده رهینراوه کان یان مرؤف و که لویه له کانیان یان بۆ هه ردووکیان به کارده هینرین.

پینجه م/ نهوت :- هه ره هیدرؤ کاربؤناتیکی سروشتی یان هه ره هیدرؤ کاربؤناتیکی تیکه لاوی سروشتی چ له دۆخی گازی یان شلی بیت، و ئه وانه ش ده گریته وه که ده توانری بگه ریندریته وه بۆ چه شارگه کان .

شه شه م/ لیده رهینراوه کانی نهوت :- هه موو لیده رهینراویک وه ک به نزینی ئۆتۆمبیل (گازۆلین)، زه یتی گاز، زه یتی بزوینه ر و گریس به هه موو جوړه کانیه وه، گازی شل، نهوتی سپی (کیروسین)، قیر، نهوتی رهش، نهفتا، و هه ره به ره میکی پیترو کیمیای که له نهوت یان گاز دروست بوو بیت، ده گریته وه.

حه وه تم/ مؤله ت :- ئه و ریگه پیدانه فه رمییه یه که له لایهن وه زاره تی سامانه سروشتیه کان ده دری ت به که سیک که بازرگانی نهوت یان هاورده و هه نارده ی لیده رهینراوه نهوتیه کان بکات.

ماددهی (۲) :-

ئه م کرده وانه ی خواره وه به تاوان هه ژمارده کرین:

یه که م :- به قاچاخ بردنی نهوت و لیده رهینراوه کانی :-

۱- فرۆشتن و گواستنه وه ی نهوت و لیده رهینراوه کانی به ریگه ی نایاسایی و به ده ر له و بره دیاریکراوانه ی که ریگه پیدراوه به پپی یاسا و رینماییه کاریکراوه کان به مه به ستی هاورده کردن بیت یان هه نارده کردن بۆ ده ره وه ی ههریمی کوردستان.

۲- بردن و فروشتنی ہەر برپک له نهوت و لیده رهینراوه نهوتییه کان که تهرخانکراون بۆ پیداوویستی
فهرمانگه حکومی و ناحکومییه کان، جا له بازارهکانی ناوخۆدا بیئت یان هه ناردی دهره وه بکریت.

دووهم:- ساخته کردن یان دهستکاری کردنی مؤلّت یان به لگه نامه ی فهرمی، به مه بهستی ئەنجامدانی
ئەو تاوانانە ی له (برگه ی یه که م/ خالی ۱، ۲) ی ئەم مادده یه دهقنووسکراون.

سینیه م:- هەر جوړه ئاسانکارییه ک، له به کریدانی عه مبار، که رهسته و شوین، دابینکردنی پاره به مه بهستی
ئەنجامدانی ئەو تاوانانە ی له برگه کان ی (یه که م، دووهم) ی ئەم مادده یه دهقنووسکراون .

مادده ی (۳):-

یه که م:- دهزگاکانی ئاسایش و هیزهکانی ناوخۆ و به پرپوه به رایه تی گشتی گومرگ بۆ جیبه جیکردنی
حوکه کان ی ئەم یاسایه، ئەم ئهرکانه یان ده که ویتته ئەستۆ:-

۱- راگرتنی هۆیه کان ی گواستنوه و دهست به سه رداگرتنی ئەو نهوت و لیده رهینراوانه ی که
ئاماده کراون بۆ به قاچاخ بردن له لایه ن تۆمه تبارانه وه.

۲- دهست به سه رداگرتنی هۆیه کان ی گواستنوه ی بیانی یان هاورده کراو، که گۆرانکاری له قه باره ی
دیزاینکراوی تانکی هه لگرتنی سوتهمه نیه کانیا ندا کراوه، و به مه بهستی به قاچاخ بردنی نهوت و
لیده رهینراوه کان ی به کارده هینریت.

۳- ئاماده کردن و په وانه کردن دۆسیه ی تۆمه تباران بۆ دادگاگان.

۴- پشکنین و به سه ردادانی هەر هۆیه کی گواستنوه، عه مبار، نووسینگه کان یان هەر شوینیکی دیکه،
له کاتی بوونی گومانی ئەنجامدانی یه کیک له و تاوانانە ی که له م یاسایه دا دهقنووسکراون.

دووهم:- بۆ پرگیکردن له ئەنجامدانی ئەو تاوانانە ی له مادده ی (۲) ی ئەم یاسایه دهقنووسکراون،
کارمه ندی پرگه پیدراو مافی به کارهینانی هیز و پووبه پووونوه ی هه یه بۆ مه بهستی
راوه ستاندنی هەر هۆیه کی گواستنوه یان که سیک له کاتی سه رپچیکردن له فه رمان.

مادده ی (۴):-

یه که م:- که سی تۆمه تبار، چ ئەنجامدهری سه ره کی تاوانه که بیئت، یان شوفیری هۆیه کان ی گواستنوه
یان ئەوانه ی له تاوانه که دا به شدارن، به مه بهستی لیکۆلینه وه و دادگایی کردن هه واله ی دادگای
ئەو سنوره ده کریت که نهوت و لیده رهینراوه نهوتییه کان ی تیدا به قاچاخ بردراوه.

دووهم:- تۆمه تباری دهستگیرکراو به پپی حوکه کان ی ئەم یاسایه، له قۆناغه کان ی لیکۆلینه وه و دادبینی، به
دهسته بهری ئازاد ناکریت، تا ده رچوونی حوکه ی یه کلاکه ره وه له لایه ن دادگای تاییه تمه ند.

سینیه م:- دادگا خه سلّه تی به په له ده دات به و داوا یانه ی که به پپی حوکه کان ی ئەم یاسایه ئاراسته ی ده کرین

مادده ی (۵):-

یه که م:- هەر که سیک یه کیک له و کرده وانه ئەنجامدات که له مادده ی (۲) ی ئەم یاسایه دا
دهقنووسکراون، به زیندانیکردن که له (۵) سال که متر نه بیئت و له (۱۰) سال زیاتر نه بیئت، و
پیژاردنیک که (۴) چوار هینده ی به های که رهسته به قاچاخ براوه که بیئت، سزا ده دریت.

دووهم:- له بارودۆخی جهنگ و باری تهنگه تاوی و پوودانی قهیرانی سووته مه نیدا، ئەنجامدانی هەر یهك له و تاوانانەی له ماددهی (۲) ی ئەم یاسایه دهقنوسکراوه، به باری توندکراو ههژمارده کریت. **سییه م:-** حوکمهکانی ئەم یاسایه له سهر ههر هۆیهکی گواستنهوه که تاوانی به قاچاخ بردنی نهوت و لێدهرهپنراوهکانی پێ ئەنجام بدریت، جیبه جی ده کریت، جا چ تۆمه تبار خۆی خواوهنی بیت یان به کرپی گرتبیت.

ماددهی (۶):-

یه که م:- هۆیهکانی گواستنهوه و که رهسته بارکراوهکان، ئەگه ر ئەو کردهوانه ی پێ ئەنجام درا بیت که له ماددهی (۲) ی ئەم یاسایه دا دهقنوووسکراون، ههر کات له ناو خاکی ههریم بگیرین، دهستیان به سهردا دهگیریت.

دووهم:- ههر هۆیهکی گواستنهوه که به پێی حوکمهکانی ئەم یاسایه دهستی به سهردا دهگیریت، دوا ی ده رچوونی حوکمی بنبری دادگا، له لایه ن وهزاره تی دارایی و ئابوری به زیادکردنی ئاشکرا به پێی حوکمهکانی (یاسای فرۆشتن و به کرپدانی مۆلکهکانی دهولت) ی به رکار له ههریم، به باره که یه وه ده فرۆشریت.

سییه م:- هه والده ر و ئەو که س و لایه نانه ی هاوکاربوون له ئاشکراکردن و ده ستگیرکردنی هۆیهکانی گواستنه وه ی به کاره پنراو له تاوانی به قاچاخ بردنی نهوت و لێده رهپنراوهکانی، له دوا ی فرۆشتنی هۆیهکانی گواستنه وه که به رپژه ی (۲۵%) ی کۆی بری نرخ ی فرۆشراوه که پاداشت ده کرین به مه رجیک له هه یج حاله تیکدا له (۱۵,۰۰۰,۰۰۰) پا زده ملیۆن دیناری عیراقی زیاتر نه بیت. **چواره م:-** ئەو بره پاره یه ی دوا ی جیبه جیکردنی برگهکانی (دووهم) و (سییه م) ی ئەم مادده یه ده مینیتنه وه، ده کریتته داها ت بۆ گه نجینه ی گشتی ههریم و ده بیتته داها تی کۆتایی.

ماددهی (۷):-

دوا ی ده رچوونی حوکمی بنبر به بی تاوانی تۆمه تبار، ئەوا:-

یه که م:- ههر هۆیهکی گواستنه وه که دهستی به سهردا گیراوه بۆ خواوه نه که ی ده گه رپنדרیتنه وه.

دووهم:- که رهسته بارکراوه که یان به ها که ی به هه مان نرخ ی فرۆشراو له ریکه وتی ده ست به سهردا گرتنی، ده دریتنه وه خواوه نه که ی.

سییه م:- مافی قه ره بوو کردنه وه ی پارێزراوه به پێی یاسا به رکاره کان له ههریمی کوردستان.

ماددهی (۸):-

ههر که سیك دامه زراوه نهوتییهکان، باله خانهکان، چاله نهوتییهکان، بۆری گواستنه وه، کۆگا و وێستگهکانی عه مبارکردن، له رپگه ی ته قانده وه و کونکردن یان ههر کارپکی دیکه که مه به ست لپی به قاچاخ بردنی نهوت و لێده رهپنراوهکانی بیت، تیکبدا ت، به پێی حوکمهکانی (یاسای به ره نگار بوونه وه ی تیرۆر له ههریمی کوردستان ژماره (۳) ی سالی ۲۰۰۶) سزا ده دریت.

ماددهی (٩) :-

حوکمه کانی ئەم یاسایه ئەو کەسه سروشتی و مەعنه ویانهش دەگرێتەوه کە کرداره کانی هەناردەکردن و هاوردەکردنی نادروست ئەنجام دەدەن، و ئەوانەشی دەستکاری بربار و بەلگه نامە کانی هاوردەکردن و هەناردەکردن دەکەن بە زیاد و کەمکردن، و ئەوانەشی ئاسانکاریان بۆ دەکەن یان بەشدارن.

ماددهی (١٠) :-

رپگه بە هیچ هۆیه کی گواستنهوه نادریت، کە نهوت و لیده رهینراوه کانی بار بکات، تەنها بە رپپیدانی فەرمی وهزارهتی سامانه سروشتیهکان و به پپی ئەو بر و نموونه و پپوهرانه نه بیت کە وهزارهت ئاماده یان دهکات.

ماددهی (١١) :-

وهزیری سامانه سروشتیهکان به هه ماههنگی له گه ل وهزیره کانی ناوخۆ و دارایی و ئابوری رپنمایی پپویست بۆ جیبه جیکردنی حوکمه کانی ئەم یاسایه ده رده کات.

ماددهی (١٢) :-

پپویسته ئەنجوو مەنی وهزیران و لایه نه په یوه ندیاره کان حوکمه کانی ئەم یاسایه جیبه جی بکه ن.

ماددهی (١٣) :-

کار به هیچ ده قیکی یاسا یان بریاریک ناکریت له گه ل حوکمه کانی ئەم یاسایه ناکۆک بیت.

ماددهی (١٤) :-

ئەم یاسایه له رۆژی بلاوکردنه وهی له رۆژنامه ی فەرمی (وه قایعی کوردستان) جیبه جی ده کریت.

هۆیه کانی ده رچواندن

له بهر ئەوهی به قاچاخ بردنی نهوت و لیده رهینراوه کانی له و تاوانانه یه کە ده بیته هوی تیکدانی ئاسایشی ئابوری هه ریمی کوردستان - عیراق، و له پیناو رپگه گرتن له کار و کرده وه کانی به قاچاخ بردن و به تالان بردنی نهوت و لیده رهینراوه کانی، و به رهنگار بوونه وهی ئەم تاوانه و پاراستنی سامانی نهوت و سه پاندنی سزایه ک که گونجاو بیت له گه ل مه ترسیداری ئەم تاوانه، ئەم یاسایه ده رچویندرا.

یاساکه به ده رچوو ده ژمیردری به تپه ربوونی ماوهی یاسایی ده رچوواندنی به پپی حوکمی خالی (٢) ی برگی (یه که م) ی ماددهی (١٠) ی یاسای سه رۆکایه تی هه ریمی کوردستان - عیراق ژماره (١) ی سالی ٢٠٠٥ ی هه موارکراو و برگی (ده یه م) له ماددهی (١٨) ی په یره وی ناوخوی په رله مانی کوردستان - عیراق.